

POINTLEX

HD-dom splittrar regeringen och JK

Europadomstolen: HD-domen förra sommaren som gav rätt till skadestånd med stöd av Europakonventionen i svenska domstolar splittrar Justitiekanslern och regeringen. JK som i ett yttrande medger åsiktsskillnaderna anser att domen bara rör brottmål medan regeringen i en skrivelse till Europadomstolen uppger att den också påverkar skatteprocesser.

I det så kallade Lundgren-målet i HD förra sommaren begärde en före detta finanschef skadestånd för att han fick vänta i fyra år på åtal och sedan i ytterligare tre år på att åtalet mot honom skulle ogillas.

Den långa tidsutdräkten ledde till skadeståndsskyldighet för staten. Men eftersom skadeståndslagen inte var tillämplig kom Europakonventionen för mänskliga rättigheter upp till bedömning. Fram till dess var man tvingad att vända sig till Europadomstolen i Strasbourg för att få skadestånd. Men Lundgren-målet blev vändpunkten. HD:s slutsats blev nämligen att ideellt skadestånd, vid kränkningar av artikel 6 i Europakonventionen, också ska kunna dömas ut av svensk domstol.

Men den gången gällde det brottmål. HD uttalade sig inte om långsam handläggning i skatteprocesser. Justitiekanslern har efter domen gett den en mycket begränsad tolkning. När människor som känt sig kränkta med stöd av Europakonventionen vänt sig till JK med anspråk på skadestånd har det blivit nobben så länge det inte handlat om långsamma brottmålsprocesser.

Avslås sannolikt

En man som gick till Europadomstolen när det inte fanns några andra möjligheter före Lundgren-domen fick på onsdagen ett brev från JK med beskedet att mannen sannolikt skulle få sin ansökan avslagen vid en prövning hos JK. Mannen som vill ha 300.000 kronor hävdar bland annat att han drabbats av verkställighet i ett skattemål innan han fått en domstolsprövning och att handläggningen bryter mot artikel 6 i Europakonventionen.

I brevet till mannen blottar JK en spricka i förhållande till regeringen. "Justitiekanslern är medveten om att detta innebär att Justitiekanslern som företrädare för staten när det gäller statens rätt har intagit en annan ståndpunkt i dessa frågor än Utrikesdepartementet" skriver JK efter att ha redogjort för sin tolkning av Lundgrendomen.

Den splittring som JK syftar på framgår av svaret från regeringen till Europadomstolen angående fallet med den nu aktuella mannen. Enligt regeringens uppfattning i sitt svaromål till Europadomstolen innebär HD:s dom i Lundgren-målet (NJA 2005 s. 462) att det i Sverige finns ett effektivt rättsmedel för att erhålla såväl ekonomiskt som ideellt skadestånd under artikel 6, för långsam handläggning i processer som innefattar civila rättigheter eller kan klassificeras som brottmål, det vill säga i fall som det nu aktuella med långsam skattehandläggning.

Agerar utåt

UD:s rättschef Carl-Henrik Ehrenkrona bekräftar att regeringens jurister inte delar JK:s uppfattning.

- Man kan tycka att detta är konstigt. Vi är ju båda företrädare för staten men regeringen agerar ju utåt i förhållande till Europadomstolen, förklarar Ehrenkrona.

Kan det bli ett problem att ledande jurister som representerar staten inte är överens om tolkningen av en så viktig HD-dom?

- Nja, det är nog mest ett pedagogiskt problem. Till sist är det ju HD som får avgöra vilken tolkning som gäller.

Justitiekanslern Göran Lambertz säger till PointLex att han tänker vidhålla sin tolkning av Lundgrendomen tills motsatsen är bevisad. Och det kan bara ske genom en domstolsprövning i Sverige.

- Än så länge vet vi bara att HD-domen gäller brottmål. Jag för statens talan på det sättet att jag för upp de andra fallen till prövning i HD.

Processuellt problem

Nu står den man som JK nobbar inför ett processuellt problem. Regeringen skriver i sitt yttrande till Europadomstolen att hans ärende inte kan avgöras i Strasbourg eftersom konventionen kräver att de inhemska rättsmedlen först måste uttömmas. Och eftersom regeringen anser att svensk domstol i detta fall kan döma ut skadestånd kan mannen stämma staten inför allmän domstol. Europadomstolen bör tills vidare därför vilandeförklara målet.

Justitiekanslern å andra sidan menar ju att det inte finns någon möjlighet att få skadestånd eftersom HD-domen inte gäller felaktiga skatteprocesser. Karin Palmgren Goodhe på JK som författat svaret till mannen tipsar om möjligheten att gå till allmän domstol eftersom JK ändå skulle avslå hans yrkande. Nu tycks det som om mannen tvingas gå en rond i allmän domstol i väntan på Europadomstolens kommande besked. Advokat Jan Södergren som specialiserat sig på Europarätt är kritisk mot JK.

Anmärkningsvärt

- JK hårdnackade motstånd är anmärkningsvärt. Antingen anser JK ämbetet att Sverige bör avträda Europakonventionen eller så talar "ämbetet" mot bättre vetande. Jag tror det förra.

- Det är solklart att konventionen kräver att såväl ideellt som ekonomiskt skadestånd ska utgå. Det är en annan sak att Europadomstolen inte alltid utdömer skadestånd. Det kan brista i kausalitet, och kränkningarna kan ha varit relativt lindriga.

Staterna har också andra möjligeter att kompensera för en kränkning på det inhemska planet, exempelvis genom strafflindring.

Jan Södergren anser att rätten till skadestånd inte begränsar sig till vissa artiklar.

- JK vill ju göra gällande att Lundgren inte enbart inskränker sig till brott mot långsam handläggning i strid mot artikel 6, utan att det dessutom bara skall röra sig om brottmål, alltså inte skattetilläggs mål. Alla som är någorlunda insatta inser ju hur fel JK har.

Jan Södergren avslutar:

- Det är alltså min fasta övertygelse att JK-ämbetet är av uppfattningen att Sverige bör avträda Europakonventionen. Någon annan förklaring finns inte, för mig veterligt befolkas JK-ämbetet av intelligent, kunnigt och påläst folk.

Mikael Kindbom
mikael.kindbom@pointlex.se

Skadeståndsrätt
[2006-04-07 14:35]

FAKTA

Originaldokument (PDF):

- JK:s svar
- Regeringens svar

Relaterade artiklar:

- HD inför skadestånd med stöd av Europakonventionen